

Aysel Gündođdu, *PhD C.*

Turgay Münyas, *PhD C.*

asset

ULUSAL VE ULUSLARARASI PİYASALAR

Sermaye Piyasası Faaliyetleri
İleri Düzey Lisansı Eğitimi

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	V
ULUSAL ve ULUSLARARASI PİYASALAR	1
Ekonomideki 4 Temel Hedef	1
Para Politikası Uygulamaları.....	1
Ara Hedefleme	1
Doğrudan Enflasyon Hedeflemesi Stratejisi	2
Mevcut Durum	2
Enflasyon Hedeflemesi.....	3
Gelecekteki Enflasyonu Öngörebilmek İçin İncelenen Parametreler	3
Merkez Bankası Araçları.....	4
Açık Piyasa İşlemleri	4
API Çeşitleri	5
Kullanılan Yöntemler	7
Katılımcılar	8
Aracı Kurumlar İçin Üyelik Şartları	8
Teminatlar	8
Teminat Olarak Kabul Edilen Değerler:	9
Dikkat!!	9
Para Piyasaları Müdürlüğü	10
İşlem Çeşitleri.....	10
Teminatlar	11
Teminat Olarak Kabul Edilen Değerler.....	11
Döviz ve Efektif İşlemleri	11
Döviz ve Efektif Piyasaları Müdürlüğünün Görevleri	12
Döviz ve Efektif Piyasaları.....	12
Dalgalı kur rejiminde, kurların düzeyini ne belirler?	12
Reeskont Penceresi	13
Zorunlu Karşılıklar	13
Zorunlu Karşılıklar İle İlgili Esaslar	13

BANKALARARASI PİYASALAR	14
Bankalararası TL Piyasası.....	14
Bankalararası Repo Piyasası	15
Bankalararası Tahvil Piyasası	15
Bankalararası Döviz Piyasası.....	17
İMKB HİSSE SENETLERİ PİYASALARI.....	19
Hisse Senetleri Piyasası'nın İşleyişi İle İlgili Tanımlar.....	19
Fiyat Marjları Aşağıdaki Durumlarda Serbest Bırakılır.....	21
İMKB Hisse Senetleri Piyasası'nın İşleyişi	22
Hisse Senetleri Piyasası'nda Fiyatların Oluşumu Yöntemi	22
Emir Girişinde Sınırlamalar	22
Emir Çeşitleri.....	23
Normal Emirler.....	23
Özel Emirler.....	25
Emirlerde Geçerlilik Süresi	27
Emirlerde Düzeltme	28
Emir Bölme	29
Emir İptali.....	30
KOTASYON, PAZAR AÇILMASI, HALKA ARZ VE İMKB'DE İŞLEM GÖRME	30
İ.M.K.B.'de Genel Kotasyon Esasları	31
Tanımlar	31
Halka Açıklık.....	32
İMKB Saklama Merkezi	32
Kotasyona Konu Olacak ve Borsa'da İşlem Görecek Menkul Kıymetler	32
Kota Alınmış Menkul Kıymetlerin İşlem Görmesi.....	33
Kota Alınmamış Menkul Kıymetlerin Borsa'da İşlem Görmesi	33
İlave Kotasyon Zorunluluğu.....	33
Ortaklık Haklarını Temsil Eden Menkul Kıymetlerin İlk Kotasyonu.....	34
Borsa Kotundan Çıkarmayı Gerektiren Durumlar.....	34
Ortaklığın Kendi İsteği İle Menkul Kıymetlerin Borsa Kotundan Çıkarılması	35
Geçici veya Sürekli Kottan Çıkarılan Menkul Kıymetlerin Tekrar Borsa Kotuna Alınmaları	35
Halka Arz ve Borsa'da İşlem Görme	36
Halka Arzın Şirketler Açısından Faydaları	36
Halka Arz Yöntemleri.....	36
Sermaye Piyasası Araçlarının Halka Arzında Satış Yöntemleri	37
Halka Arza Aracılığa İlişkin Esaslar.....	38

Kamuyu Aydınlatmaya İlişkin Esaslar	38
Dağıtıma İlişkin Genel Esaslar	38
Talep Toplama Süresi.....	39
Mükerrer Talepler	39
Bedellerin Yatırılması	39
Talep Toplama Yöntemi	40
Talep Toplanmaksızın Satış Yöntemi.....	40
Halka Arzedilen Hisse Senetlerinin Borsa’da İşlem Görmesi Esasları	40
Kamunun Aydınlatılması	41
Kamuyu Aydınlatma Platformu (KAP)	42
İMKB’de Mevcut Hisse Senetleri Pazarları’na Kabul Esasları.....	42
İkinci Ulusal Pazar’da İşlem Görmek İçin Pazar’a Kabul Şartı	42
İkinci Ulusal Pazar’dan Çıkarma	42
Gözaltı Pazarı.....	43
Toptan Satışlar Pazarı	43
Aracı Kuruluş Varantları.....	44
Varant Özellikleri	44
Varant Yatırımının Riskleri	45
Varant Fiyatını Etkileyen Faktörler	46
Varant-Opsiyon Karşılaştırması (Benzerlikler)	46
Varant-Opsiyon Karşılaştırması (Farklar)	46
Varantların Alım Satım Esasları	47
Varantlarda Emirler	47
Varant Kod Okuma	47
Varant Dönüşümü Durumları	48
Borsa Yatırım Fonları Pazarı.....	48
Borsa Üyeleri ve Üye Temsilcileri	49
Kurtaj Tarifesi ve Borsa Payı	49
Hisse Senetleri Piyasasında Teminat	50
Hisse Senetleri Piyasasında Teminat	50
Hisse Senetleri Piyasası’nda Pazarlar	51
Hisse Senetleri Piyasası’nda İşlem Yöntemleri	51
Sürekli Müzayede-Çok Fiyat Yöntemi	52
Açılış Seansı İşleyiş Esasları	52
Açılış Seansı Aşamaları.....	53
Açılış Seans Süreci	53
Açılış Modu’nda Sorguların Durumu.....	54

Emir Değiştirme, Bölme ve İptal İşlevlerine İlişkin Kurallar	55
İMKB Express API (ExAPI) Kanalıyla Emir İletimi	55
Ulusal Pazar.....	55
Kurumsal Ürünler Pazarı	55
Piyasa Yapıcı Sürekli Müzayede İşlem Yöntemi.....	56
Piyasa Yapıcılık İçin Temel Ölçütler.....	56
Piyasa Yapıcılığına Atanma	56
Piyasa Yapıcılığına Atanmada Genel Kurallar	57
Yedek Piyasa Yapıcılık.....	57
Piyasa Yapıcının Sahip Olacağı Haklar	57
Piyasa Yapıcısı Performans Değerlendirmesi.....	57
Piyasa Yapıcılığı Faaliyetinin Sona Ermesi.....	58
Kotasyon Girme Yetkisi.....	58
Tek Fiyat İşlem Yönteminde Süreçler.....	58
Tek Fiyat İşlem Yönteminde Süreçler.....	59
Tek Fiyat İşlem Yönteminde Kullanılabilecek Emir Türleri	60
Tek Fiyat Yönteminde Emir Değiştirme, Bölme ve İptal Kuralları	60
Tek Fiyat Uygulanacak Menkul Kıymetler.....	61
Sürelili Pazarlarda İşlem Süreleri.....	62
İkinci Ulusal Pazar	63
Gözaltı Pazarı.....	63
Toptan Satışlar Pazarı	63
Toptan Satışlar Pazarı Özellikleri	64
Rüçhan Hakkı (Yeni Pay Alma Hakkı) Kupon Pazarı İşlemleri.....	64
Rüçhan Hakkı (Yeni Pay Alma Hakkı) Kupon Pazarı Esasları	64
“Eski” ve “Yeni” Hisse Senetleri	65
Oydan Yoksun Paylar (OYP)	65
Fon Pazarı.....	65
Borsa Yatırım Fonları	66
Hisse Senetleri Piyasasında İşlem Kuralları	66
Gerçekleşen İşlemlerin Belirlenmesi.....	66
Bir Hisse Senedinde İşlemlerin Geçici Olarak Durdurulması	66
Kredili Menkul Kıymet İşlemleri Ve Açığa Satış İşlemlerini Konu Alan Menkul Kıymetler.....	67
Açığa Satış İşlemleri	67
Hisse Senetleri Piyasasında Endeksler	69
Hisse Senedi Endeksi Hesaplaması	69

İMKB 100 Endeksi	69
İMKB 50 Endeksi	69
İMKB 30 Endeksi	70
Diğer Endeksler	70
Kredili Alım, Açığa Satış ve Ödünç Alma ve Verme İşlemleri	70
Açığa Satış İşlemleri	70
Ödünç Alma ve Verme İşlemi	71
İçerden Öğrenenlerin Ticareti (Insider Trading)	71
İçerden Öğrenenlerin Ticareti Yapabilecek Kişiler	71
Manipülasyon	72
İşlem Bazlı Manipülasyonun Temel Unsurları	72
Bilgi Bazlı Manipülasyon	72
Manipülasyon Yaptırımı	73
Borsa Dışı Küsurat (Lot Altı) İşlemler	73
Verasete Konu Olan Menkul Kıymetler	73
Gelişen İşletmeler Piyasası	73
GİP Listesi'ne Kabul Kriterleri	74
Payları GİP'te İşlem Gören Şirketlerin İkinci Ulusal Pazar'a Geçişİ	74
Piyasa Danışmanı Olabilecekler	75
GİP'lerde Kamuyu Aydınlatma Yükümlülükleri	75
GİP'e Başvuru ve GİP'te İşlem Görme Maliyetleri	75
İMKB TAHVİL VE BONO PİYASALARI	76
Tahvil ve Bono Piyasasında İşlem Yapabilecek Kuruluşlar	76
İMKB Tahvil ve Bono Piyasasının Pazarı	76
Pazarlarda İşlem Görecek Menkul Kıymetler	76
İşlem Saatleri	77
Emirlerin Borsaya İletilmesi	78
Emirlerin İşleme Sokulması	78
Emirlerin Geçerliliği	78
Pazarların İşleyişi	78
Emir Tipleri	79
Emir Büyüklükleri (Kesin Alım-Satım Pazarı)	80
Emir Büyüklükleri (Repo-Ters Repo Pazarı)	80
Fiyat Tipleri	80
Emir Giriş Yöntemleri	81
Fiyat ve Getiri Adımları	82
Valör	82

Emir Eşleşme Kuralları.....	83
İşlemlerin İptali	83
Emir Değişikliği.....	84
DİBS için ISIN Kodu Girme.....	84
Diğer Menkul Kıymet Türleri İçin ISIN Kodu Girme	85
Örnekler	85
Takas İşlemleri.....	87
Döviz Ödemeli Borçlanma Senetleri İşlemlerine İlişkin Özel Hükümler	87
İMKB Devlet İç Borçlanma Senetleri (DİBS) Endeksleri	87
İMKB DİBS ENDEKSLERİ	88
Borçlanma Stratejileri	88
Borçlanmaya İlişkin Esaslar	89
Hazine Tarafından İhraç Edilen DİBS	89
DİBS Çeşitleri	90
DİBS İhraç Yöntemleri.....	91
İhale Yönteminin Esasları	91
İhale Fiyatlama Sistemi	92
Piyasa Yapıcılığı Uygulaması	93
Piyasa Yapıcılığı Sözleşmesi Çerçevesinde Piyasa Yapıcılara Tanınan Başlıca Haklar.....	93
Kamu Açıklarının ve Kamu Borçlanmasının Mali Piyasalar ve Genel Ekonomi Üzerindeki Etkisi.....	94
Genel Ekonomi Üzerindeki Etkiler.....	94
Borsa Dışı Tahvil ve Bono Piyasası	94
Tescil İşlemleri.....	95
Tahvil ve Bono Piyasası Borsa Payı ve Tescil Ücretleri	96
İMKB Yabancı Menkul Kıymetler Piyasası Eurotahvil Pazarları.....	96
Eurotahvil Pazarı Teminat Türleri	96
VADELİ İŞLEM VE OPSİYON BORSASI	97
İşlem Sistemi	97
VOBİS Temel Özellikleri	97
VOB'ta Pazarlar	97
İşlem Yöntemleri	98
İşlemlerin Durdurulması	98
Emirlerin Borsaya İletilmesi	98
Emirlerin Eşleşmesi	99
Emir Yöntemleri	99

Emir Türleri	99
Emir Süreleri	100
Genel Takas Esasları	100
Fiziki Teslimat Esasları	101
Teminat Yatırma/Çekme İşlemleri	101
Temerrüt Esasları	101
İşlem Teminatları	102
İşlem Teminatı Türleri	102
İşlem Teminatı Olarak Kabul Edilebilecek Kıymetler	102
Kâr/Zarar Hesaplamaları	103
Pozisyon Limitleri	103
Garanti Fonu	104
Borsaya Üye Olabilecekler	104
Piyasalar	104
VOB'da İşlem Gören Sözleşmeler	105
TAKASBANK PARA PİYASASI	106
İşlem Yapabilecek Kuruluşlar	106
Takasbank'ın Konumu	106
Teminat	106
Teminat Türleri	107
Teminat Değerleme ve Katsayılar	108
Teminat Tamamlama Çağrısı	109
Temerrüde Düşme	110
Temerrüt Sayısı İdari Ceza	110
TPP Çalışma Esasları	111
Emir Türleri	111
Emirlerin Gerçekleşmesi	111
İşlemlerin İptali	112
YURT DIŞI PAZARLARDA HİSSE SENEDİ İHRACI VE DEPO SERTİFİKALARI	112
Tanımlar	112
Depo Sertifikası	113
Depo Sertifikası İhracı	114
ADR Türlerine Göre Özellikler	114
ULUSLARARASI FİNANSAL PİYASALAR (EURO – PİYASALAR)	116
Eurocurrency Piyasaları	116
Bankalararası Piyasa ve Euromerkezler	116
Euromerkezler	117

Eurobond Piyasaları Global Tahvil Kriterleri	117
Ulusal Piyasada (İç Piyasa) İhraç Edilen Tahviller	117
Yabancı Tahvillere Örnekler.....	118
Eurotahvil	118
Uluslararası Tahvil İhraçları (Yurtdışı Tahviller).....	118
İlk Global Tahvil	118
Derecelendirme	119
Derecelendirme Şirketleri	119
Moody's ve S&P'nin Tahvil Derecelendirme Kriterleri	119
Tahvil Türleri.....	119
Türk Euro-Tahvilleri	120
Euroequity Piyasaları	120
Euro-Commercial Papers Piyasaları.....	120
VADELİ İŞLEM VE OPSİYON PİYASALARININ İŞLEYİŞİ	120
Gelişimi	120
Faydaları.....	120
Pozisyon Alma	121
Takvim Yayılma (Calendar Spread)" pozisyonu	121
Ürünlerarası Yayılma Pozisyonu	121
Açık Pozisyon.....	121
Vadeli İşlem Sözleşmesinin Fiyatını Etkileyen Temel Faktörler.....	123
Taşıma Maliyetinin Unsurları	123
Vadeli Fiyat ve Taşıma Fiyatı.....	123
Yatırımcı Tipleri	123
DENEME SINAVLARI.....	125
Deneme I.....	127
Deneme II.....	135
Deneme III.....	143
Deneme IV	152
KAYNAKÇA	161